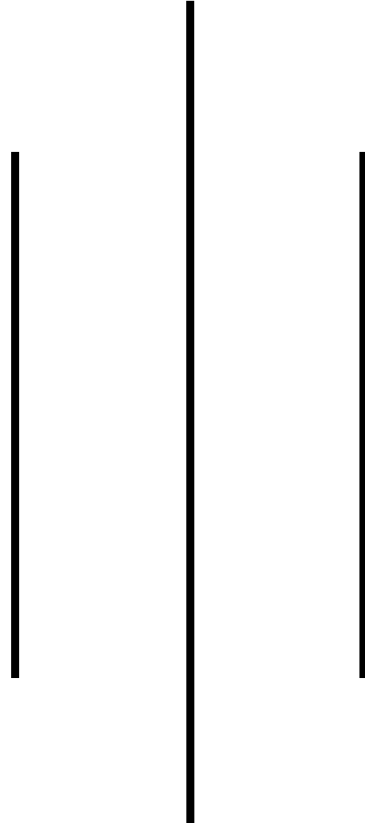


ड्राई फुट उद्योग



घरेलु तथा साना उद्योग विभाग
त्रिपुरेश्वर, काठमाडौं
आ. व. २०७१/०७२

विषय - सूची

१. परिचय
२. उत्पादन प्रक्रिया
३. वातावरणीय पक्ष
४. केराको बोट (थाम) बाट कागज बनाउने उद्योग सम्बन्धी केही Pictorial Views हरु
५. स्किम
६. बित्तिय विश्लेषण भलक

ड्राई फ्रुट उत्पादन गर्ने उद्योग

१. परिचय

पाकिसकेपछि फलफुलको आयु निकै कम हुन्छ र केहि दिन भित्र नखाए सडने कम शुरु हुन थाल्दछ । केहि दिन वा हप्ता सम्म त्यस्ता पाकेका फलफुलको सुरक्षित भण्डारणका लागि Refrigerator वा cold storage हरुको उपयोग गर्न सकिन्छ भने दिर्घकाल केहि महिना वा वर्षका लागि टिनका डब्बामा Preservative हरु सहित बन्द गरेर राख्ने (Canning) वा ती फलफुलमा भएको पानीको मात्रा (Moisture) सुकाई सुखा बनाएर (Drying) भण्डारण गर्न सकिन्छ । आफ्नो सिजनमा आवश्यकता भन्दा बढी फले र केहि दिनको मात्र आयु हुने हुनाले फलफुल दिर्घकाल सम्म भण्डारणका लागि सुखा बनाई (Drying) भविष्यमा प्रयोग गर्ने उपाय एउटा राम्रो प्रविधि हो । Preservative हरुको हानीको बारेमा बहस शुरु भएको अवस्थामा बिना Preservative यसरी फलफुल सुकाई वितरण गर्न सके स्वास्थ्य बर्धक ठहरिन सक्छ ।

सागसब्जी तथा फलफुलमा पानी (Moisture) को मात्रा धेरै (७५-९५%) हुन्छ र पाकिसकेको फलफुलमा केहि दिन भित्रै Microorganism, Mold, Yeast आदिले आक्रमण गरि सडन थाल्दछ । जब फलफुललाई सुकाउँदछौ पानीको मात्रा कम भई यस्ता आक्रमण हुन्न र लामो समयसम्म भण्डारण गर्न सम्भव हुन्छ । (७५-९५ प्रतिशत) पानी बाट (१०-३० प्रतिशत) पानी रहँदा Dried यस्ता फलहरुको तौल (Weight) पनि निकै कम हुन जान्छ र भण्डारण तथा ढुवानीका लागि निकै सजिलो हुन्छ । स्वाद भने ताजा फल जस्तो नभएता पनि Natural Sugar को मात्रा उही तर पानीको मात्रा कमीले गर्दा अभै गुलियो र chewing gum जस्तो साह्रो प्रकारको हुन जान्छ ।

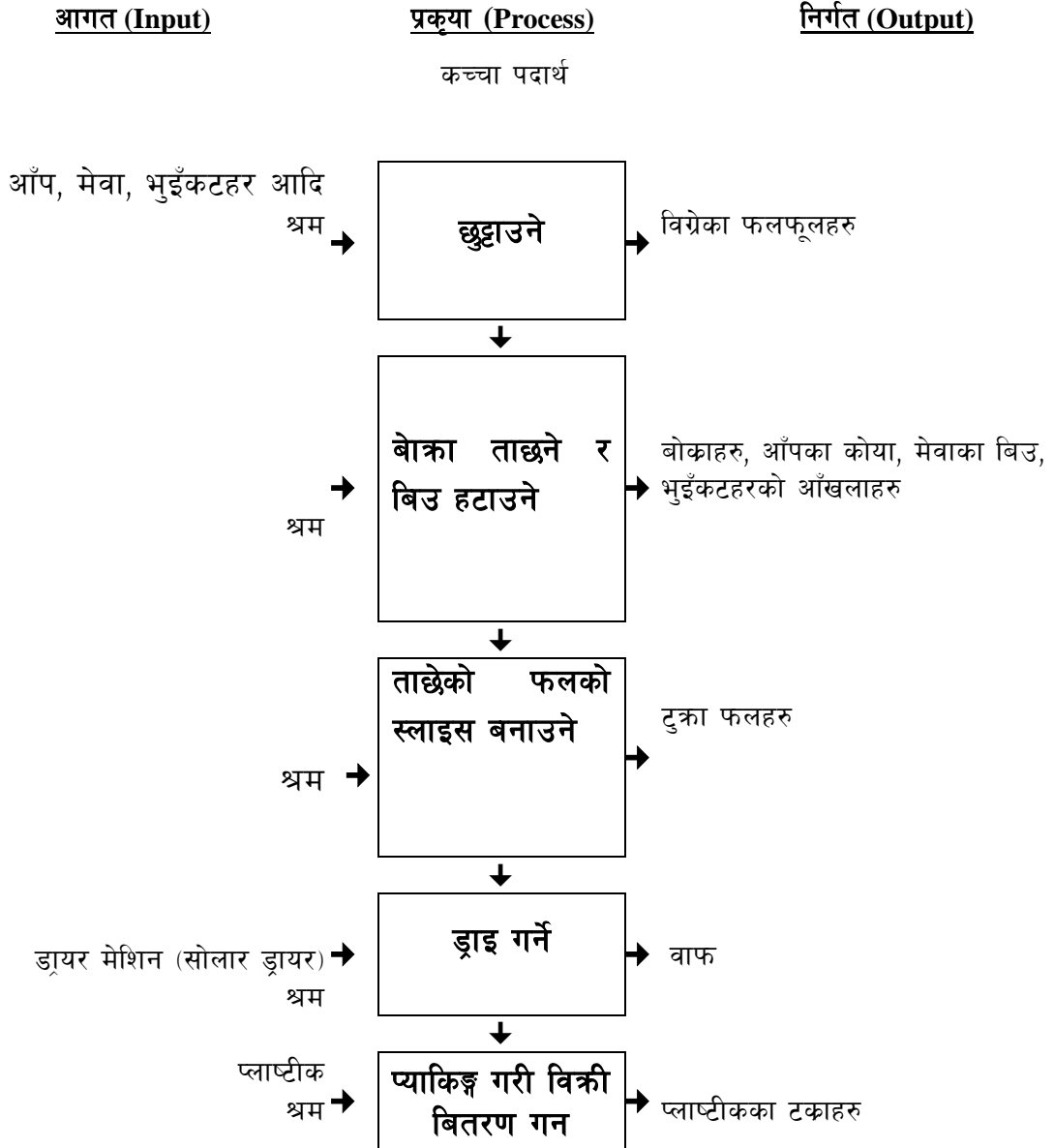
फलफुल सुकाउन प्राकृतिक सूर्यको तापले तातेको हावा वा Cabinet Dryer आदि तातो हावा पठाउने उपकरण प्रयोग गर्न सकिन्छ । हालका दिनमा Solar Dryer को पनि राम्रो सम्भावना देखिन्छ ।

यस स्कीमको आधारबाट आँप, मेवा, भुइँकटहर जस्ता फलफूललाई सुकाइ आफ्नो विषेश स्वाद यथावत राखी माग भएका सहरी क्षेत्रमा पुऱ्याउदा ढुवानी खर्च न्यूनतम मात्र हुने तथा खेर जाने समानको सदुपयोग हुने देखिएको छ । फलफुल सुकाउने उद्योगलाई आवश्यक पर्ने यन्त्र तथा उपकरणहरु, विद्युत शक्ति इन्धन, वार्षिक उत्पादन क्षमता, आदिका बारेमा उद्योग खोल्नु पूर्व जानकारी दिन खोजिएको छ । उद्योगीहरुले उत्पादनको प्रकृति हेरी यन्त्र वा उपकरण छान्न, तीनका इफिसियन्सी, उर्जा उपभोग र आर्थिक भारका बारेमा अग्रीम जानकारी समेत प्राप्त गर्न सक्छन् । आफूलाई आवश्यक पर्ने जनशक्ति, बैक बाट लिनु पर्ने ऋण तथा ब्याजका बारेमा, इन्सुरेन्स प्रिमियमका बारेमा सचेत रहन्छन ।

उद्योगलाई आवश्यक पर्ने वार्षिक स्थिर खर्च, चल खर्च तथा भैपरिआउने खर्च, वार्षिक आमदानी नाफा नोक्सानीको आकलन समेत प्रस्तुत स्कीममा खुलाइ सम्पूर्ण उद्यमीहरुलाई सजिलो बनाइएको छ ।

अभै वातावरणीय प्रतिकूल प्रभावका बारेमा जडान गर्नु पर्ने संयन्त्र तथा उद्योगी स्वयं वातावरण प्रति चनाखो र सक्रिय हुन अपनाउनु पर्ने तथ्य समेत यस स्कीममा उल्लेख गरिएको छ । यस स्कीमले उत्पादन प्रकृया, वातावरणीय पक्ष तथा रोकथामका उपायहरु, कामदारको स्वास्थ्य तथा सुरक्षा, तालीम र अग्नी तथा विद्युतीय आकस्मिक घटनाका बारेमा समेत समेटेको छ ।

२. ड्राई फूट उत्पादन प्रकृया प्रवाह:



३. वातावरणीय पक्ष

प्रदुषणको किसिम

प्रस्तुत उद्योगबाट खास गरी निम्नानुसारको खेर पदार्थको निस्काशन वा प्रदुषणबाट वातावरणमा असर पार्न सक्ने देखिन्छ ।

सि.नं.	प्रदुषणको किसिम	निश्कासन हुने बस्तुहरु
१	ठोस खेर पदार्थ	फलफूलका बोकाहरु, आँपका कोया, मेवाका बिउ, भुइँकटहरुको आँखलाहरु आदि ।
२	तरल खेर पदार्थ	धुलाइ तथा पखाल्ने प्रकृत्यामा निस्कने पानी
३	ध्वनी प्रदुषण	उल्लेख्य नहुने
४	वायु प्रदुषण	उल्लेख्य नहुने

रोकथामका उपायहरु

सि.नं.	प्रदुषणको किसिम	रोकथामका उपायहरु
१	ठोस खेर पदार्थ	कम्पोष्ट मल बनाई कृषिमा प्रयोग गर्न सकिन्छ ।
२	तरल खेर पदार्थ	तरल पानी संकलन गरी पुनः प्रयोग गर्न सकिन्छ ।
३	ध्वनी प्रदुषण	विशेष छैन
४	वायु प्रदुषण	विशेष छैन

सरसफाई

उद्योगबाट निस्कने, खेर जाने ठोस पदार्थहरु संकल गरी कम्पोष्ट मल बनाई प्रयोग गर्न सकिन्छ । साथै निम्न आचार संहिता अपनाउनु पर्दछ

- सोलार ड्रायरका केबिनेटहरु सरसफाई गरी बेला बेलामा मर्मत सम्भार गर्नु पर्छ ।
- Good House Keeping Practice अपनाउनु पर्छ ।

कामदारहरुको स्वास्थ्य र सुरक्षा

कामदारहरुको स्वास्थ्य सुरक्षाको लागी प्राथमिक उपचारको व्यवस्था गर्नु पर्छ । मास्क, पन्जा जस्ता स्वास्थ्य सुरक्षाका साधनहरु उपलब्ध गर्नु पर्छ । कामदारहरुको स्वास्थ्य उपचारको लागी वरोवर स्वास्थ्य परिक्षणको व्यवस्था गर्नु पर्छ ।

ध्वनी प्रदुषण:

मेशिन जडान गर्दा फाउण्डेशन मजबुत गर्नु पर्छ । जसले गर्दा मेशिन सचालन गर्दा कम्पन कम हुन्छ । मेशिनमा ग्रीज लुब्रिकेन्टहरु लगाउनु पर्छ । जसले गर्दा कम आवाज निस्कन्छ । कामदारहरुलाई एअर प्लग र अन्य सुरक्षात्मक उपकरणहरु को व्यवस्था गर्न पर्छ । ध्वनी प्रदुषणका कारक मेशिनहरुलाई छुट्टै कोठा भित्रमात्र संचालन गर्नु पर्छ ।

ट्रेनिङ्ग:

कामदारहरूलाई आवश्यकता अनुसारको कामको तालिमको व्यवस्था गर्नु पर्छ ।

अग्नी तथा विद्युतिय आकस्मिक घटना:

अग्नी नियन्त्रण गर्न अग्नि निवारक सिलिण्डर कारखानामा राख्न प्राथमिकता दिनु पर्छ । विद्युतिय तार जडानमा विषेश होसियारी अपनाउनु पर्छ

५. ड्राई फ्रुट उद्योग सम्बन्धी Pictorial Views हरु



५. स्किम

१	परियोजनाको नाम	ड्राई फ्रुट उद्योग			
२	वार्षिक उत्पादन क्षमता	वार्षिक ३००.००० के जी उत्पादन गर्ने			
	कारखाना स्थापना हुने				
३	स्थान	शहरी क्षेत्रहरू र आसपासका यातायात, विद्युत, सुलभ क्षेत्र			
४	वार्षिक काम गर्ने समय	दैनिक ८ घण्टा, वार्षिक ३०० दिन			
५	कुल पूँजी लागनी				४,९१७,२४४।४०
	क) चालु पूँजी			९७२,२४४।४०	
	ख) स्थिर पूँजी			३,९४५,०००।००	
६	वित्तिय संस्थाबाट ऋण				२,९५०,३४६।६४
	क) दिर्घकालिन ऋण			२,३६७,०००।००	
	ख) अल्पकालिन ऋण			५८३,३४६।६४	
७	मुनाफाको प्रतिफल प्रतिशतमा				३६
	क) कुल पूँजी लागनीमा			३६	
८	पार विन्दु				
	क) प्रतिशतमा				५२
	ख) मूल्यमा				६,७८३,३९९।३५
९	मुनाफा				१,७७८,९९५।३४
	क) वार्षिक आमदानी			१३,९२५,०००।००	
	ख) वार्षिक खर्च			११,३४६,८०४।६६	
१०	रोजगारी				१५ जना

ड्राई फ्रुट उद्योग

शहरी क्षेत्रहरू र आसपासका यातायात, विद्युत, सुलभ क्षेत्र

औद्योगिक स्कीम

स्थिर पूँजी विवरण	परिमाण	एकाई	दर	जम्मा	
					५५०,०००।००

१	जग्गा ११२ रोपनी	११२	रोपनी	१००००००	५००.०००१००
	जग्गा विकास	१०	प्रतिशत		५०.०००१००

२	निर्माण	परिमाण	एकाई	दर	जम्मा	१,४९०,०००।००
क)	कारखाना (सेड) बर्फ	७००	बर्ग फिट	१०००	७००.०००१००	
ख)	गोदाम घर	५००	बर्ग फिट	५००	२५०.०००१००	
ग)	कार्यालय घर	३००	बर्ग फिट	८००	२४०.०००१००	
घ)	विद्युतिकरण स्यनाटरी तथा बाउन्डरी वाल				३००.०००१००	

३	मेशिन औजार	परिमाण	एकाई	दर	जम्मा	१,७०५,०००।००
क)	फ्रुट वासिड युनिट	२	थान	१७५,०००।००	३५०.०००१००	
ख)	फुट स्लाइसर	३	थान	९०.०००।००	२७०.०००।००	
ग)	सोलायर डायर	६	थान	१२५,०००।००	७५०.०००।००	
घ)	सिलिड मेशिन	४	थान	३५,०००।००	१४०.०००।००	
ङ)	प्लाष्टिकको भाँडाहरु	४०	थान	५००।००	२०.०००।००	
च)	फलफुल राख्ने तथा पखाल्ने वाटाहरु	३०	थान	५००।००	१५,०००।००	
छ)	डिजिटल तराजु	२	थान	५,०००।००	१०,०००।००	
ज)	विविध				१५०.०००।००	

४	फर्निचर तथा फिक्चर अफिस इकुपमेन्ट	१००,०००।००
५	उद्योग लगानी हुनु पूर्व खर्च	५०,०००।००
६	तथा उद्योग संचालन हुन अघिको खर्च	५०,०००।००

८ कूल स्थिर पूँजी						३,९४५,०००।००
	चालु पूँजी विवरण		परिमाण	एकाइ	जम्मा	९७२,२४४।४०
क)	कच्चा माल मौज्दात		१५	दिन	३९६.९५०।००	
ख)	प्रशोधनमा रहने		२	दिन	७१.९११।८०	
ग)	तैयारी माल मौज्दात		७	दिन	२५१.६९१।३०	
घ)	उधरो विक्रि दिन		७	दिन	२५१.६९१।३०	
	चालु पूँजी लगानी				९७२,२४४।४०	

क)	कूल पूँजी लगानी	४,९१७,२४४।४०
ख)	कूल स्थिर पूँजी लगानी	३,९४५,०००।००
ग)	कूल चालु पूँजी लगानी	९७२,२४४।४०

वार्षिक उत्पादन खर्च

स्थिर खर्च

१	ह्रास कट्टी	परिमाण	एकाइ	दर	जम्मा	२६५,०००।००
क)	भवन	१,४९०,०००।००	प्रतिशत	५	७४,५००।००	
ख)	मेशिन औजार	१,७०५,०००।००	प्रतिशत	१०	१७०,५००।००	
ग)	फर्निचर फिक्चर	१००,०००।००	प्रतिशत	२०	२०,०००।००	

२	विमा १ प्रतिशतले (स्थिर मुल्यमा जग्गाको मुल्य बाहेक)	३३,९५०।००
---	--	-----------

३	ब्याज दिर्घकालिन ऋण	२,३६७,०००।००	प्रतिशत	१०	२३६,७००।००	२,३६,७००।००
---	---------------------	--------------	---------	----	------------	-------------

४	अप्रत्यक्ष कर्मचारी	परिमाण	एकाइ	दर	जम्मा	१,१५२,०००।००
क)	ब्यबस्थापक	१	जना	१८,०००	२९६,०००	
ख)	लेखापाल	१	जना	१४,०००	१६६,०००	

गं)	स्टोर क्विपर कम सेल्स म्यान	४	जना	१२०००	५७६०००
घ)	पाले पियन	२	जना	८०००	१९२०००

८

५	कार्यालय खर्च				२०४,३८०।००
	मसलन्द छपाई अफिस				
क)	समान			२०.०००।००	
ख)	भत्ता परिवहन. फोन आदी			५०.०००।००	
गं)	मर्मत संभार			३०.०००।००	
	दस्तुर महशुल. विज्ञापन				
घ)	आदी			५०.०००।००	
ड)	भैपरी तथा अन्य			५०.०००।००	
च)	स्थिर विजुली खर्च १५ एम्पयर			४.३८०।००	
६	लेखा परिक्षण				१०,०००।००
७	कुल स्थिर खर्च				१,९०२,०३०।००

चल खर्च विवरण

८	कच्चा माल	परिमाण	एकाई	दर	जम्मा	७,९३९,०००।००
क)	पाकेको फलफूल (आँप, मेवा र भुइकाटहर)	३००.०००	केजी	२५।००	७,५००.०००।००	
ख)	पोटासियम बाइकार्बोनेट	४००	केजी	२००।००	८०.०००।००	
ग)	नून	६००	केजी	१५।००	९.०००।००	
घ)	प्याकिड मेटेरियल				२५०.०००।००	
ड)	विविच				१००.०००।००	

९	प्रत्यक्ष कामदार	परिमाण	एकाई	दर	जम्मा	१,२३६,०००।००
क)	दक्ष कामदार	२	जना			

				१०.०००१००	२४०.०००१००
ख)	अर्धदक्ष कामदार	६	जना	९,०००१००	६४८.०००१००
ग)	सहायक कामदार	२	जना	८,५००१००	२०४.०००१००
घ)	सुपरभाइजर	१	जना	१२.०००१००	१४४.०००१००
		११	जना		

१० उत्पादन तथा अन्य खर्च

२११,४४०१००

क) विद्युत महशुल

१,४४०१००

ख) लुब्रिकेन्ट. डिजेल. मोविल सवारी इन्धन सहित

५०.०००१००

ग) मर्मत सम्भार

५०.०००१००

घ) जगेडा पार्ट पूजा आदी

५०.०००१००

ड) अन्य

६०.०००१००

११	ब्याज अल्पकालिन ऋण	परिमाण	एकाई	दर	जम्मा	५८,३३४।६६
		५८,३३४।६६	प्रतिशत	१०	५८,३३४।६६	

१२ कुल चल खर्च

९,४४४,७७४।६६

१३ कुल वार्षिक उत्पादन खर्च

११,३४६,८०४।६६

	आम्दानी विक्री विवरण	परिमाण	एकाई	दर	जम्मा	१३,१२५,०००।००
क)	ड्राई फूट	७५०००	केजी	१७५।००	१३,१२५,०००।००	

मूनाफा

१,७७८,१९५।३४

वार्षिक बिक्रीबाट

आम्दानी

१३,१२५,०००।००

वार्षिक उत्पादन खर्च

६. वित्तीय विश्लेषण मालक

पार विन्दु			
पार विन्दु	प्रतिशतमा		५२
पार विन्दु मूल्यमा			६,७८३,३१९।३५
कच्चा पदार्थको मूल्य १० प्रतिशत बढेमा			
कच्चा मालको मूल्य			८,७३२,९००।००
कुल चल खर्च			१०,२३८,६७४।६६
कुल स्थिर खर्च			१,९०२,०३०।००
विक्रीबाट आम्दानी			१३,१२५,०००।००
पार विन्दु	प्रतिशतमा		६६
पार विन्दु कच्चा पदार्थको मूल्य १० प्रतिशत घटेमा			
कच्चा मालको मूल्य			७,१४५,१००।००
कुल चल खर्च			८,६५०,८७४।६६
कुल स्थिर खर्च			१,९०२,०३०।००
विक्रीबाट आम्दानी			१३,१२५,०००।००
पार विन्दु	प्रतिशतमा		४३
प्रतिफल विश्लेषण			
लगानीको प्रतिफल	प्रतिशतमा		३६
स्वलगानीको प्रतिफल	प्रतिशतमा		९०
नगद प्रवाह विश्लेषण			
	वार्षिक उत्पादन क्षमता प्रतिशत		
वर्ष	मा	विक्रीबाट आम्दानी रु मा	
१ वर्ष	५०	६,५६२,५००।००	
२ वर्ष	६०	७,८७५,०००।००	

३ वर्ष	७०	९१८७.५००१००
४ वर्ष	८०	१०.५००.०००१००
५ वर्ष	९०	११.८१२.५००१००